

Fundació del
Món Rural

AIGUA; CONSUM O ÚS?

EL MÓN RURAL COM A “AIGUADER” DE LA POBLACIÓ

ELEMENTS DE REFLEXIÓ

L'actual canvi global del planeta comporta alteracions importants en els processos i dinàmiques del cicle hidrològic, la qual cosa intensifica el debat sobre la gestió de l'aigua. Aquest document es presenta a mode de punt de partida per a la reflexió sobre la gestió i disponibilitat d'un recurs actualment prou discutit; l'aigua. Centrant-nos en l'àmbit del món rural català, es pretén donar peu a la reformulació d'aquells paradigmes presents en el conjunt de la societat, que no només determinen els debats actuals sinó que dificulten els seus processos de decisió. Entengui'n, doncs, aquestes pàgines com una eina per donar peu a determinacions i conclusions més raonades, rigoroses i justes en la consideració dels usos i/o abusos del bé “aigua”.

La distribució demogràfica al territori català està clarament concentrada i polaritzada a l'Àrea Metropolitana de Barcelona i les principals àrees geogràfiques de la seva influència, així com la franja costanera. Aquest fet, dóna lloc a unes densitats de població desiguals, generant un evident desequilibri demogràfic i territorial pel país.

La xarxa hidrogràfica de Catalunya distingeix dos tipus de conques; les conques internes (constitueixen el districte de conca hidrogràfica o fluvial de Catalunya, de competència exclusiva de la Generalitat i gestió de l'ACA) i les conques intercomunitàries (rius Ebre i Xúquer) i internacionals (la Garona). La gestió d'aquestes últimes és compartida amb els organismes de conca a les que pertanyen, entre els quals, el més important i conegut és la Confederació Hidrogràfica de l'Ebre. Així, el mapa català presenta dos grans àrees geogràfiques d'una extensió pràcticament igual (conques internes ocuparia un 52% del territori i les altres un 48%).

Si plasmem les variables anunciades sobre una mateixa cartografia del territori català, resulta que a les Conques internes hi resideix un 92% de la població total catalana, mentre que el 8% restant viu a la Conca de l'Ebre.

**Fundació del
Món Rural**

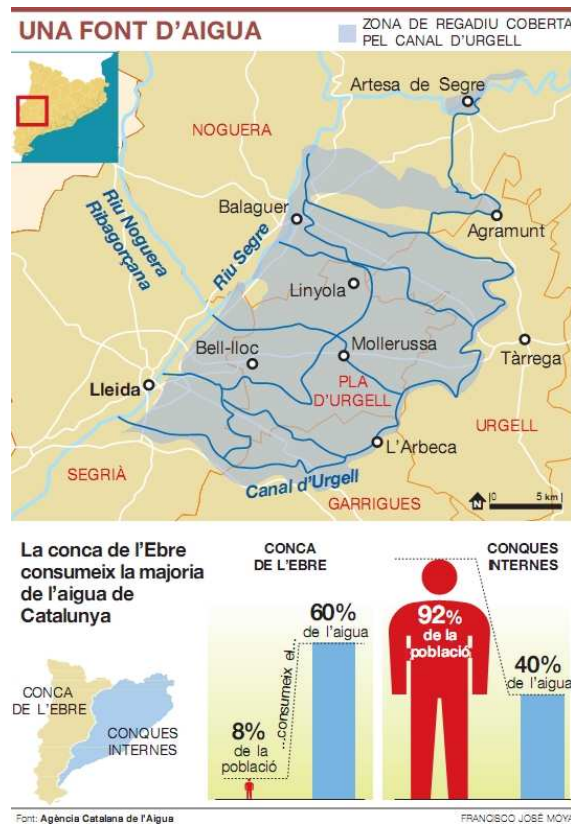
Com és ben conegut, les precipitacions a la capçalera dels cursos fluvials suposen una major recàrrega hídrica i una reserva pels embassaments del país. Aquests naixements fluvials s'ubiquen a les serralades dels Pirineus i Prepirineus del territori provincial lleidetà (Conca de l'Ebre). Es dona el cas que la geografia catalana i la seva caracterització territorial i socioeconòmica determina que, majoritàriament, les capçaleres dels rius solen estar ubicades en zones rurals, mentre que les desembocadures, presents a la franja litoral del país, presenta un conjunt de superfícies urbanes molt superior, on les grans aglomeracions de població donen lloc a algunes de les àrees urbanes més grans de Catalunya.

Avui en dia, l'aigua és un recurs escàs molt important que és emprat per a diferents usos, des del seu ús per a la producció d'aliments al seu ús de lleure.

1.- Segons la seva finalitat (o ús final), es pot distingir entre “consumir” (amb una connotació més destructiva, pròpia de “gastar” un recurs) i “utilitzar” (més relacionat amb emprar d’una forma útil, fent un servei per a un fi determinat)?

Els litres que es destinen a regar un camp de golf es consumeixen o s'utilitzen? Segons els seus fins, seria comparativament equivalent a l'aigua que es requereix per regar un camp de patates?

En tot cas, el còmput global que s'estima com a consum per la Conca de l'Ebre és del 60% i per les Conques Internes el 40% restant. Això, si fem referència a les dades demogràfiques anteriors, vindria a dir que el 8% de la població catalana “consumeix” el 60% de l'aigua de que disposem a Catalunya. Comparativament, aquest percentatge de població habita en regions del territori amb unes característiques i condicions industrials i energètiques que disten molt de l'altra part. I és que aquestes condicions vénen determinades, ja històricament, per la presència i ubicació d'importants centrals energètiques, com per exemple seria de la gran concentració de centrals hidroelèctriques a la província de Lleida.

Esquema "Una font d'aigua"; on s'observa gràficament la zona de regadiu coberta pel Canal d'Urgell, el mapa de conques catalanes i un gràfic dels respectius "consums" (Font: Agència Catalana de l'Aigua).

Entrant en terreny de necessitats o demandes humanes, en una temàtica més pròpia de la sociologia ambiental o l'economia ecològica, qui reivindica l'ús de lleure del recurs "aigua" segurament presenti les necessitats bàsiques ben cobertes. Ens referim a una de les necessitats vitals dels éssers vius; menjar i beure aigua.

El cos humà presenta un 60% d'aigua en edat adulta (aproximadament un 75% en els nounats). Una persona necessita un mínim de 3 litres d'aigua al dia pel correcte funcionament dels processos metabòlics del cos humà.

2.- Una persona podria rentar el seu cotxe obviant aquestes necessitats diàries d'aigua? Segons aquestes necessitats o destins, podríem parlar doncs d'aigua "vital"? D'on obtenim aquesta "aigua vital"?

**Fundació del
Món Rural**

Del total diari que una persona adulta requereix, s'estima que un 50% s'obté a través dels aliments que ingerim en la nostra dieta (l'altra meitat restant prové del consum directe d'aigua líquida).

La disponibilitat del recurs ja no es percep com il·limitada i, per tant, afloren conflictes entre sectors econòmics i, fins i tot, conflictes territorials.

Un dels sectors de l'economia catalana que ha estat i és contínuament atacat pel seu "consum"/"ús" d'aigua és l'agropecuari, l'activitat del qual es destina a la producció i l'obtenció d'aliments. Uns aliments que, per altra banda, són el mitjà de transport i la garantia per satisfer el 50% de la necessitat metabòlica diària humana.

3.- En el ben entès que els destinataris finals són tan els consumidors residents al món rural com en àrees urbanes, es podria considerar d'"interès general" l'activitat per a la producció i obtenció d'aliments?

En aquest supòsit, si l'interés és general, no hauria de ser també "general" la responsabilitat en el consum? Té sentit atribuir el consum d'aigua que s'associa a les activitats del sector agropecuari?

Els destinataris finals dels productes derivats del sector agropecuari adquiririen quotes de responsabilitat pel que fa al "consum" d'aigua en l'agricultura i la ramaderia (essència del món rural), que porta a un nou plantejament;

**Fundació del
Món Rural**

4.- Un tomàquet ha utilitzat/ consumit 13 litres d'aigua per a la seva maduració. No és, si més no complementàriament, el destinatari final del tomàquet qui acaba consumint aquests 13 litres?

Això mateix passaria amb una poma, per la qual es necessiten 70 L d'aigua, o una hamburguesa (2400 L), etc.

No és lògic pensar doncs, que existeix un procés implícit d'"importació"/ "exportació" d'aigua a través de la distribució per al consum dels productes alimentaris?

El món rural, medi en el qual es desenvolupen la gran majoria de les activitats agràries i ramaderes del país, exportaria aigua a la resta de la població, recordant una figura històrica com l'"aiguader". L'aiguader era i és la persona que tragina aigua d'un punt a un altre, i en aquest cas doncs, del camp a la ciutat.

Tenint present que la població catalana en general també consumeix i utilitza indirectament el recurs emprat pel sector agropecuari, es planteja;

5.- El món rural faria la funció d'"aiguader" de les grans àrees urbanes de Catalunya?

El món rural és "aiguader" de la població catalana?

Per acabar, en aquest punt, es podrien obrir noves línies de discussió com ara l'eficiència del reg, la comptabilització del consum i els costos energètics derivats del transport, etc. a les quals es deixa la porta oberta per a posteriors treballs.

Març de 2008

Fundació del Món Rural, Àrea de Medi Ambient